

Lausuntopyyntö vammais- ja vanhusneuvostoille Keski-Uudenmaan soten omaishoidon tuen myöntämisperusteista

Keusoten ikääntyneiden ja vammaisten palvelualueella on viimeisen vuoden aikana yhdenmukaistettu monia soveltamisohjeita. Omaishoidon tuen myöntämisperusteet ja soveltamisohje on ollut voimassa 1.8.2019 alkaen. Nyt päätöksentekoon valmistellaan soveltamisohjeen ensimmäistä päivitystä. Päivityksen tavoitteena on parantaa ohjeen toimivuutta ja korjata siinä ilmenneitä virheitä. Itse myöntämisperusteiden tasoon ei esitetä muutoksia. Samalla yhtymähallituksen käsittelyssä on myös omaishoidon sijaishoidon ohjeistus ja palkkiot, jotka ovat vielä tähän saakka olleet kuntayhtymän alueella epäyhtenäiset.

Koska ohjeilla on vaikutuksia tulevien palvelujen saajiin, niin haluamme kuulla vammais- ja vanhusneuvostoilta ajatuksia ohjeiden sisältöön liittyen. Ohjeita on valmisteltu Keusoten asiantuntijaryhmissä. Neuvostojen lausuntojen jälkeen ohjeisiin tehdään tarvittavia tarkennuksia ja ohjeiden käyttöönotosta päättää tämän jälkeen Keusoten hallitus.

Lausuntopyynnön oheismateriaalina saatte tutustuttavaksenne varsinaiset lausuttavat aieistot:

- a. Omaishoidon tuen myöntämisperusteet, päivitysluonnos
- b. Sijaisomaishoidon toimintaohje ja palkkiot, päivitysluonnos

Lisäksi oheismateriaalina on mukana Omaishoidon tuen voimassa oleva palkkioliite (PDF Hoitoisuusryhmät, palkkiot ja vapaa-oikeus 2020) sekä tietoa 1.8.2019 voimaan tulleiden omaishoidon tuen myöntämisperusteiden vaikutuksista ja tiivistelmän keskeisimmistä muutostarpeista (PDF Omaishoidon tuen myöntämisperusteet, vaikutusarviointi ja muutoksia 2020)

*****

Pyydämme neuvostoja vastaamaan alla oleviin kysymyksiin täydentäen tätä dokumenttia. Neuvoston word-muotoinen sähköinen vastaus palautetaan viimeistään pe 4.9.2020 Keusote kuntayhtymään Erja Pentille osoitteeseen kirjaamo@keusote.fi

1. Neuvoston nimi ja paikkakunta: Vammaisneuvosto, Tuusula
2. Vastausten käsittely
  - a. neuvoston kokouspäivämäärä:

- b. mikäli neuvosto ei ehdi kokoontua ennen määräaikaa ja vastaajina on vain osa jäseniä, luettele jäsenien nimet:
Jukka Keränen, Merja Heikkonen, Tuusulan vammaisneuvosto
Tuusulan ikäihmisten neuvosto

3. Mitä hyvää on

- a. Omaishoidon myöntämisperusteet ja soveltamisohjeet -asiakirjan päivityksessä?
- omaishoitajien terveystarkastukset.
  - nimetään oma työntekijä omaishoitajalle
  - se, että hoitotarpeen arvioinnissa otetaan huomioon myös hoidettavan psyykinen ja kognitiivinen kunto. Tämä on tärkeää esimerkiksi muistisairaiden ja mielenterveysongelmia omaavien osalta.
- b. Sijaisomaishoidon soveltamisohjeessa?

4. Mitä parannuksia haluaisitte

- a. Omaishoidon myöntämisperusteet ja soveltamisohjeet -asiakirjan päivitykseen?
- Päätöksiä pitäisi tehdä oikea-aikaisesti eli silloin, kun omaishoidon tarve syntyy tai hoitoisuusluokka muuttuu. Oikea-aikainen tuki vähentää tai myöhentää tehostetun asumispalvelun tarvetta.
  - Viestinnässä ja neuvonnassa tulisi lisätä tiedottamista mahdollisuudesta saada omaishoidon tukea ja tuen hakemisesta.
  - Omaishoitosopimuksen irtisanomisaika voisi olla pidempi kuin 3 kk. Ongelmia syntyy tilanteessa, jossa omaishoitaja on ollut esimerkiksi leikkauksessa, jonka jälkitarkastus on aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua leikkauksesta.
- b. Sijaisomaishoidon soveltamisohjeeseen?
- Tuusulassa on omaishoitoperheiden käytettävissä ollut vapaapäivien lisäksi sijaislähihoitaja, joka on tarvittaessa tullut hoidettavan kotiin muutamaksi tunniksi. Näin omaishoitaja on päässyt päiväsaikaan hoitamaan omia asioitaan ja hoidettava on saanut olla tutussa ympäristössä omassa kodissaan. Kyseessä on tuntiperusteinen lyhytaikaishoito.
  - On tärkeää, että omaishoidettavalle on tarjolla päivätoiminnan lisäksi riittävästi toimintakykyä ylläpitävää kuntouttavaa toimintaa.
  - On liian tiukka määritelmä, että sijaishoitoa voidaan tehdä vain hoidettavan kotona. Esim. lapsiperheissä voidaan olla vaikka sijaishoitajina toimivien isovanhempien luona, mitä ko. sääntö ei siten sallisi. Lisäksi linjaus vain hoidettavan kotona tarkoittaa käytännössä sitä, että omaishoitajan täytyy lähteä kotoaan pois vapaata pitämään.

5. Mikä on omaishoitoperheen näkökulmasta kaikkein tärkeintä onnistuneessa palvelussa?

- Inhimillinen lähtökohta päätöksenteossa niin hoidettavan kuin omaishoitajankin näkökulmasta.
- Mahdollisuus saada yhteys omaan työntekijään tai palveluntarjoajaan välittömästi silloin, kun se on tarpeen.
- nimetään oma työntekijä omaishoitajalle, jonka kanssa asioidaan

6. Mitä asioita ei saisi missään nimessä unohtaa, kun omaishoitoa kehitetään?
- Muualla asuva omainen, joka käytännössä hoitaa omaistaan useita tunteja tai kertoja päivittäin, ei voi saada omaishoidontukea.
  - Omaishoitoon käytettävä aika ei voi olla ainoa tuen kriteeri, vaan tilannetta on tarkasteltava yksilöllisesti omaishoitajan ja -hoidettavan näkökulmasta.
  - Sitovuuden määrittely ensisijaisesti tuntimäärinä (erityisesti alin ryhmä) on ongelmallista. Sitovuuskriteerinä pitäisi olla myös jonkinlaisia laatumittareita.
  - Asianosaisten kuuleminen ja alueella toimivan omaishoidon verkoston hyödyntäminen
  - Omaishoidon moninaisuudesta johtuvat tukitoimet ovat vaikuttavia ja kustannusvaikuttavia vain räätälöityinä, ei ennalta määriteltynä vakiomalleina tai palvelupaketteina.
  - Omaishoitajien kunnolliset tukitoimet ovat tärkeitä omaishoitajien jaksamisessa.
7. Mitä mielestänne tulisi painottaa oheisissa
- a. Omaishoidon myöntämisperusteet ja soveltamisohjeet -asiakirjan päivityksessä?
- Päivitetty ohje tulisi kannustaa, mahdollistaa ja kehittää omaishoitoa.
- b. Sijaisomaishoidon soveltamisohjeessa?
8. Mitä muuta haluaisitte sanoa?
- Omaishoito säästää merkittävästi kokonaiskustannuksia ja tarjoaa hoidettavalle läheisen ihmisen tuen ja avun.
  - Jos omaishoitaja on tilapäisen sairastumisen tai muun hoitamista estävän syyn vuoksi estynyt väliaikaisesti hoitamasta omaistaan ja omaishoidettavalla on esimerkiksi sädehoitokäyntejä lähisairaalassa, sijaishoitopaikka olisi saatava läheltä hoidettavan omaa kotia.
  - Omaisten ja läheisten "normaali" asiointi yms. apu tulisi määritellä selkeästi. Jos esimerkiksi ikäihminen ei pysty hoitamaan kauppa- tai pankkiasioita, siivoamaan jne., mutta häntä ei tarvitse "valvoa", omaishoidontukikriteerit eivät ilmeisesti täyty. Mutta jos hän tarvitsee tämän lisäksi apua peseytymisessä, pukeutumisessa yms. kriteerit ilmeisesti täyttyvät. Voisiko kyseisiin luokkiin saada jotain esimerkkitapauksia vai ohjaavatko ne liikaa päätöksentekoa?
  - Vapaan järjestämisen vaihtoehdot voisivat olla näkyvillä ja luokiteltuina.
  - Vapaiden toteutumiseen ja vapaapäivien riittävään määrään tulisi kiinnittää huomiota.
  - Kesällä 2020 tehdyn laajan omaishoitajille suunnatun kyselyn tulosten hyödyntäminen.